

IN HONOREM VIOREL MUNTEANU 75

Scrisori

Profesor univ. dr. Dan BUCIU

Stimat și drag prieten Viorel Munteanu

Îmi face o plăcere deosebită să pot să te felicit cu ocazia momentului special al împlinirii vârstei de 75 de ani! Activ, dinamic, mereu în centrul evenimentelor, induci în cei ce-ți sunt în preajmă sentimentul că anii au trecut peste tine fără a altera cu ceva vitalitatea, spiritul scormonitor al filoanelor adânci ale muzicii, din care continui să aduci la lumina scenelor de concert noi și valoroase ópusuri muzicale. Primul contact pe care l-am luat cu muzica ta a fost, dacă-mi aduc aminte bine, pe la începutul anilor '80, când la un Cenaclu al Uniunii Compozitorilor, care se desfășura la acea vreme în Sala Mică a Atheneului Român din București, am audiat lucrarea Glasurile Putnei, care mi-a făcut o impresie deosebită. Mare admirator al lui Paul Constantinescu, i-am apreciat întotdeauna, în mod special, muzica datorită sintezei unice pe care a realizat-o între modalismul folcloric și cel bizantin, cvasi singulară încă și astăzi în muzica autohtonă. Ce m-a atras îndeosebi la ópusul colegului ieșean (pe care la acea vreme îl știam doar din auzite) a fost subtila simbioză pe care a realizat-o între ethosurile melodice (și, implicit, modale) ale muzicii bizantine și ale muzicilor arhaice de sorginte folclorică, simbioză care mi l-a reamintit pe Paul Constantinescu în spirit, dar nu și în literă! Am apreciat (și apreciez și astăzi, după numeroase reaudieri ale lucrării respective) valoarea și originalitatea apropierei făcute de talentatul compozitor moldav, o replică personală, un răspuns la „mănușa” aruncată de marele nostru creator, concitadinul ploieșteanului Ion-Luca Caragiale, Paul Constantinescu. Amintind de creațiile tradiționale din straturile folclorice vechi și foarte vechi, aș face trimitere către o măestrită colecție de Colinde și cântece de stea pentru cor (din care am audiat mai multe piese), o adevărată demonstrație de scriitură simplă, dar de mare rafinament, în care elementul central este cel modal, susținut discret, fără ostentație. La una din numeroasele mele vizite muzicale la Iași (cu diverse scopuri, de la participarea în comisiile de admitere la Conservator, până la prezența la diverse manifestări muzicale, concerte sau Festivaluri de profil), prin intermediul colegului nostru drag, Vasile Spătăreanu, ne-am cunoscut, legând rapid o trainică legătură de prietenie. În perioada celor două mandate de rector pe care le-am avut la Universitatea Națională de Muzică din București (2000-2008), am avut și o permanentă fructuoasă colaborare muzical-administrativă cu Decanul (2000-2004) și Rectorul Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași (2004-2008), Viorel Munteanu.

A fost perioada când am avut prilejul să cunosc tot mai bine creația muzicală a bunului meu prieten și coleg de breaslă. Impresiile pozitive create de primele luări de contact cu lucrările tale au fost permanent confirmate și consolidate de audierea de noi piese. Nu întâmplător, ópusuri semnate de tine au fost prezente în programele Festivalului internațional Săptămâna Internațională a Muzicii Noi,

edițiile 2013, 2014 și 2015, în care am fost director artistic, fiind un semn precis al aprecierii naționale și internaționale a creatorului Viorel Munteanu; lucrări precum Concerto per archi, ciclul de lieduri pentru voce și orchestră – Întoarceri la Blaga sau cele două Cvartete de coarde se numără printre cele mai cunoscute și prețuite piese date la iveală de compozitorul ieșean. Muzica ta, se poate spune, este caracterizată de o evidentă tentă de sinceritate, fiindu-i străină exprimarea fals-sofisticată, complicațiile inutile, mimarea unor estetici și tehnici muzicale „la modă”. Uneori pătrunde în ea o ușoară tentă neoclasică, care-i conferă o „patină” a unor vremuri trecute, pentru care unii din noi nutresc delicate sentimente nostalgice; te numeri printre ei știind însă, totodată, să fii și oglinda acestor vremuri prezente, atât de imprevizibile și greu de înțeles. Un exemplu îl constituie Cvartetul de coarde nr. 1 (preferatul meu!!), lucrare ce constituie o adevărată provocare, atât pentru interpreți, cât și pentru public. Gândindu-mă la activitățile tale în general, nu pot să nu remarc calitatea deosebită a prestațiilor didactice la Universitatea ieșeană de Arte, în calitate de profesor universitar și conducător de doctorat, la bogata activitate muzicologică (cu o notă specială pentru extraordinarele eforturi de recuperare și fructificare a gândirii teoretice a lui Roman Vlad în România), la excelențele prestații manageriale (rectorat, organizator de festivaluri de muzică contemporană românească) etc. Sunt convins că agenda de lucru este încărcată și pe termen scurt, și pe termen lung! În consecință, îți doresc multă putere de lucru și în viitorul apropiat, dar și în cel depărtat, să ai parte de multă sănătate și să-ți dea Domnul viață lungă să te bucuri de ea și să bucuri și pe cei cărora le vei dăruia noi creații de-ale tale. Cel care se consideră a fi privilegiatul tău prieten îți dorește un sincer La Mulți Ani în pace și cu multă sănătate și prosperitate alături de Doamna ta și de toți cei dragi.

București, ianuarie 2019

Studii de Muzicologie, vol. XIV, Editura Artes, Iași, 2019

Profesor univ. dr. Dan DEDIU

Viorel Munteanu. O schiță de portret
Numele: program de viață

Într-o frază, despre Viorel Munteanu se poate spune că e un „munte de vioiciune”. Rare sunt cazurile când numele impregnează atât de complet programul de viață al unui om și-i străjuiește simbolic parcursul temporal, precum și alegerile destinale. În cazul lui Viorel Munteanu, acest lucru e însă uimitor de adecvat, căci atât atitudinea mereu „înviorată”, vioaie și trepidantă, cât și multitudinea ipostazelor pe care le asumă cu onestitate și profesionalism, constituind un masiv „muntos” al efortului și voinței, se pot deriva din frumusețea și semantica numelui său și din amprenta magică pe care acesta și-o pune asupra personalității.

Maestru iscusit al sonurilor moldave, în creația căruia spiritualitatea bizantină a Putnei și cea a folclorului românesc se împletesc într-un mod original cu limbajul avangardei moderniste, muzicolog și experimentat om de Radio, dascăl neobosit și frenetic apărător al tradiției muzicale ieșene, personalitate proteică și multilaterală, pasionat promotor al redescoperirii în România a creației componistice și muzicologice a marelui muzician român Roman Vlad, organizator inspirat, efervescent și plin de idei, rector al Universității de Arte „George Enescu” din Iași între 2004-2012, îndrumător de admirabile doctorate în muzică și Doctor Honoris Causa al mai multor universități românești prestigioase, prof. univ. dr. Viorel Munteanu își trage seva creatoare, energia ideatică debordantă și hotărârea organizatorică din tăria proverbială a spiritului răzeșilor moldoveni. Tenace și rafinat, prolific și profund, săritor și inventiv, Viorel Munteanu e o ființă vibrantă, prietenoasă și deschisă. Mintea sa e în permanentă erupție de idei, un impuls gnoseologic neostoit împingând-o să producă cu spor proiecte, să genereze traiecte și direcții de urmat în acțiune, să argumenteze pletoric și să se auto-interogheze neîncetat. Acest rezervor de vitalitate este taina „muntelui de vioiciune” ce-i marchează destinul și îi individualizează traseul cultural în cadrul muzicii românești.

Isprăvi

Îl cunosc bine pe compozitorul Viorel Munteanu. I-am ascultat lucrările, i le-am analizat și am scris despre ele. Îmi admir limbajul armonic personal, talentul melodic, tehnica scriiturii vocale, echilibrul formei, știința combinațiilor sintactice, dar și finețea simțirii, expresia tandră și profund românească, piscurile dinamice ale culminațiilor și văile mute ale tăcerilor pline de tensiune.

Personal, am unele preferințe, lucrări care m-au marcat, de la care am învățat și de care îmi amintesc cu mare plăcere: Cvartetul de coarde nr. 2 (1988) în interpretarea Cvartetului Voces, în cadrul unui Festival Enescu, cele șapte poeme pentru soprană și orchestră intitulate Întoarceri la Bлага (2013) și oratoriul Chemări spre mântuire – Pelerini la Sfânta Parascheva (2017). Dar traseul compozitorului Viorel Munteanu nu poate fi înțeles fără aportul intelectual al mentorului său de la distanță, muzicianul

Roman Vlad, cu care Viorel Munteanu a avut întotdeauna afinități electiv speciale. Neobosita muncă de a-i recupera acestuia creația componistică și muzicologică și de a i-o face cunoscută în România a fost încununată prin publicarea câtorva volume de importanță istorică, de la care am avut cu toții de învățat: *Istoria dodecafoniei*, *Recitind „Sărbătoarea primăverii”* de Igor Stravinski, *Roman Vlad – modernitate și tradiție*.

Și tot așa, ajungem la rectorul Viorel Munteanu, pe ale cărui strădanii le pot mărturisi personal, căci le-am văzut împlinindu-se și m-am bucurat pentru ele: consolidarea și reabilitarea Casei Balș, aparținând campusului Universității de Arte „George Enescu” din Iași, acreditarea instituțională a aceleiași instituții, lupta pentru obținerea de fonduri, dar și cea pentru schimbarea legislației și recunoașterea importanței învățământului artistic, în speță muzical, în cadrul programelor de cercetare universitară, precum și multe alte eforturi zilnice, crono- și nervo-fage. În acest sens, vestitul proverb „Omul sfințește locul” este extrem de potrivit în cazul rectorului Viorel Munteanu, un om care într-adevăr a sfințit toate locurile prin care a fost, datorită caracterului său, energiei neobosite de a face bine și, îndrăznesc să spun, credinței sale.

Dacă ar fi să aleg o singură definiție pentru muzica lui Viorel Munteanu, aceasta nu ar putea fi decât următoarea: modernism clasic de inspirație bizantină. Desigur, este o reducere a diversității stilistice a creației sale într-o formulă esențială. Dar cred că e o formulare eficientă, pentru că deschide înspre înțelegerea acestei creații prin trei filoane: 1. este modernă în conținut, stil și limbaj; 2. este clasică în spirit, echilibrată și apolinică; 3. este bizantină ca inspirație și expresie. În continuare, voi aprofunda această definiție prin comentarea succintă a unei lucrări monumentale de mare forță, pe care o plasez într-o selectă genealogie muzicală din stirpea oratoriilor bizantine ale lui Paul Constantinescu și Ștefan Niculescu.

Muzica sacră românească și oratoriul „Chemări spre mântuire (Pelerini la Sfânta Parascheva)”

Încununând o carieră componistică prodigioasă, pusă în slujba muzicii savante de inspirație bizantină, pregătindu-și cu minuțiozitate drumul într-o creație monumentală prin opusuri diverse, dintre care se disting *Glasurele Putnei* ori *Triptic psaltic*, compozitorul și profesorul Viorel Munteanu realizează în oratoriul intitulat *Chemări spre mântuire – Pelerini la Sfânta Parascheva* o amplă frescă vocal-simfonică și totodată sinteză de mare anvergură între mai multe categorii de muzici. Pornind de la un corpus de texte ce combină rugăciuni ale mai multor poeți și preoți (Mihai Eminescu, Lucian Blaga, George Popa, Constantin Sturzu și Sever Negrescu), Viorel Munteanu inițiază un traseu componistic ce pornește de la oratoriile bizantine ale lui Paul Constantinescu și le transcende pe acestea, găsim cu multă măiestrie calea de a o face într-un mod original și autentic. Pe această cale se dovedește a fi creatorul unui nou stil, în care tradiția se îmbină cu inovația, clasicul cu modernul și individualul cu generalul.

Păstrându-se permanent în cadrul rigorilor impuse de cântul bizantin, dar lărgind contextul mediului vocal-instrumental în așa fel încât acesta să nu fie alterat, ci, dimpotrivă, să fie pus în valoare asemenea unui diamant într-o montură, creatorului ieșean îi reușește un lucru mirabil: fuziunea între muzica bizantină psaltică și genul de oratoriu apusean, aduse împreună fără eforturi și scrâșnete, ci cu mare abilitate de a găsi cheile potrivite pentru a se îmbina coerent și omogen. La această reușită concură, atât forma solidă a lucrării, structurată în cinci mari secțiuni, cât și componentele melodică și armonică. În special cea din urmă, armonia, este secretul prin care totul se leagă într-o unitate de ethos și caracter: diatonismul modal, isonul, acordurile de cvinte și cvarte sunt alternate cu multă dibăcie cu cromatisme și acordurile alterate, ajungându-se la adaptarea versatilă a temperaturii armonice cu dramaturgia libretului și cu conjugările melodico-ritmice ale ariilor.

Impresionează, de asemenea, respirația lungă a frazelor și evoluția lentă, dar tenace, a conductului vocal-orchestral, ceea ce conferă lucrării o monumentalitate și o maiestruozitate aparte. Pasajele solistice sunt inspirat arcuite melodic și formal, iar scenele de ansamblu covârșesc nu numai

prin impactul emoțional și volum, ci și prin știința menținerii tensiunii și a articulării respirațiilor interioare.

După o muncă de peste trei ani, compozitorul Viorel Munteanu ne-a pus în fața unui adevărat munte de aur: oratoriul pe care l-a plămădit în forul său interior, după chipul și asemănarea propriului talent, cu smerenie, cu credință și cu speranță, se dovedește a fi una dintre cele mai importante lucrări vocal-simfonice ale repertoriului românesc în totalitatea sa. Personal, îl consider o capodoperă a genului și sunt sigur că timpul va certifica acest lucru.

București, ianuarie 2019

Studii de Muzicologie, vol. XIV, Editura Artes, Iași, 2019

Viorel Munteanu 75

La începutul anilor '80 ai secolului trecut, a vedea Occidentul cu ochii proprii devenise pentru cetățeanul român aproape o himeră; așa că un tânăr vlăstar al școlii românești de compoziție se putea socoti norocos peste măsură dacă ajungea a fi trimis, și încă pe cale oficială, să viziteze vreuna din țările de mare tradiție ale aceluși Occident de a cărui cultură eram atât de profund modelați. Norocoși peste măsură ne-am socotit așadar și noi doi, Viorel Munteanu și cu mine, atunci când, în cursul lunii noiembrie 1980, ne-am bucurat împreună de revelațiile unei modeste burse de documentare la Roma. De altfel, cu acea ocazie ne-am și cunoscut, la București, atunci când am primit hârtiile de trebuință. Ne-am luat biletele de tren de la Agenția CFR din Brezoianu și ne-am întors la casele noastre de la Iași și Cluj, ca să ne pregătim de drum.

Ce ne recomanda pentru așa o mare onoare? Nu vreo aplicație cu cuvinte cheie și target-uri bine puse în pagină, ca astăzi, ci pur și simplu aprecierea părintească a breslei Uniunii Compozitorilor, de unde porneau propunerile către sferele mai înalte ale decidenților... Viorel compusese deja răscolitoarele Glasuri ale Putnei, iar eu avusesem succes cu Etos I – acestea și poate și altele ne vor fi câștigat încrederea seniorilor Uniunii.

Ne-am regăsit într-un vagon de clasa a II-a și am pornit în acea călătorie ce avea să cimenteze o minunată prietenie de viață. Veneția, Siena, Florența – zărite în fugă, dar intens, aproape pustii în extrasezonul turistic, așa cum astăzi cred că nu le mai poți vedea – Roma, bătută în lung și-n lat per pedes, muzeele, Vaticanul, Villa Borghese, Gianicolo și Via Appia Antica (vizitate la recomandarea lui Respighi), toate acestea îmi sunt amintiri dragi și de nesters și în toate îl am alături pe Viorel. Apoi întâlnirea cu Maestrul Roman Vlad,

exuberant și încântător de apropiat, întâlnire din care Viorel avea să făurească mai târziu neprețuita reconectare a acestei mari personalități muzicale europene cu spațiul-matrice românesc.

Ne-am întors îmbogățiți cu tot ceea ce văzusem și trăisem, dar și cu prietenia noastră ce avea să rămână la fel de întregă și necondiționată de-a lungul anilor, chiar dacă, provinciali din două provincii, nu am avut prilejul să ne întâlnim prea des – destul însă ca să ne bucurăm de fiecare întâlnire și să constatăm că mergeam pe piste întru totul paralele: ne-am văzut amândoi de viețile și familiile noastre, de creația noastră – printre picături – și ne-am înhămat amândoi la poveri mari și ingrate... Atunci când stăteam în cumpănă dacă să-mi iau pe cap răspunderea rectoratului Academiei de Muzică clujene, ultima sfătuire, hotărâtoare, am avut-o telefonic tocmai cu Viorel; nu știu încă nici azi dacă ar trebui să-i mulțumesc pentru sfat, sau dimpotrivă... Ceea ce rămâne însă cu siguranță este un moment în care legăturile și coeziunea celor trei școli muzicale superioare din România au atins un maxim istoric – la București, rector devenise atunci mai tânărul confrate Dan Dediu, un partener ireproșabil în această colaborare ce ne-a întărit pe toți în vremuri nu tocmai ușoare.

Au trecut acestea toate, și iată-ne acum la ceasul a trei pătrare de împliniri, ceas de bilanț, dar și de așteptări, când inspirația creatoare, nestânjenită de contingente, se așază în ópusuri temeinice, de sinteză, rotunjind fizionomia unei generații în care Viorel Munteanu strălucește cu înțelepciunea, credința și sinceritatea personalității sale generoase.

La mulți ani!

Cluj Napoca, ianuarie 2019
Studii de Muzicologie, vol. XIV, Editura Artes, Iași, 2019

13.01.2011 La Universitatea Națională de Muzică din București: Dan Dediu, Adrian Pop, Adrian Iorgulescu, Ulpiu Vlad, Viorel Munteanu.

Preot Constantin STURZU

*Maestrul Viorel Munteanu,
Un apostol al celor inefabile*

Îmi este greu să vorbesc despre o personalitate atât de complexă – cu rod atât de bogat în cultura românească – precum cea a maestrului Viorel Munteanu. Am conștiința că sunt mulți alții care-l cunosc mult mai bine decât mine, care l-au studiat, audiat, care i-au urmărit cariera și pot vorbi ore în șir despre multiplele dimensiuni ale creației sale. Și totuși, cred că puțină lume vede în maestrul Viorel Munteanu un apostol, un misionar. Îmi aduc aminte și acum momentul în care, aș zice la „ceas de taină” – căci tainic a lucrat harul începând din acel moment –, Părintele Mitropolit Teofan discuta pentru prima dată cu maestrul Viorel Munteanu despre posibilitatea dedicării unui oratoriu Sfintei Cuvioase Parascheva. Nu am văzut pe chipul maestrului tresăltând orgoliul compozitorului – măgulit că tocmai lui i se încredințează o astfel de sfântă lucrare, nici nu am sesizat stăpânirea de sine a unei personalități conștiente de propria-i valoare, ci doar efuziunea și entuziasmul copilului ce vede deschizându-i-se ca o poartă spre un tărâm al minunilor. Am avut negrăita onoare de a fi atunci singurul martor la momentul care consfințea, cumva, contribuția domniei sale în domeniul muzicii sacre. Era, totodată, o dovadă de încredere, un „cec în alb” acordat de arhipăstor unuia dintre cei mai devotați mireni – drept dovadă fiind și Crucea Moldavă, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, pe care o primise cu puțin timp înainte, chiar în acel an, 2014.

Dar era mai mult decât atât în chemarea de a scrie un oratoriu. Era pecetluirea apostoliei sale în patria muzicii, întru cele inefabile. Așa cum, odinioară, apostolii Mântuitorului Hristos au primit fiecare câte un spațiu în care să propovăduiască Evanghelia, așa cum, de-a lungul secolelor până în zilele noastre, cei mai râvnitori în credință au primit chemarea de a sluji lui Dumnezeu în diferite zone geografice sau în varii domenii de activitate, tot așa maestrul Viorel Munteanu i s-a încredințat scena ca spațiu misionar și melosul ca mijloc de propovăduire a Cuvântului Celui mai presus de cuvinte.

Orice compozitor, indiferent de cât de erudit sau de experimentat ar fi, are nevoie de inspirație. Iar când la mijloc este o lucrare muzicală despre o sfântă atât de cunoscută și de iubită de Dumnezeu și de oameni precum Maica noastră Parascheva – „cea mult folositoare”, inspirația nu poate fi decât de la Duhul Sfânt. Dar cum să agonisești harul dacă nu în deplină smerenie? Această calitate a fost esențială și l-a ajutat pe maestrul Viorel Munteanu să înceapă și să ducă la bun sfârșit oratoriul. Mi-l amintesc mergând la Catedrala din Iași, rugându-se și poposind îndelung în preajma raclei cu sfințele moaște, căutând să intre în duhul pelerinilor și să-și înscrie inima tot mai temeinic pe traseul pelerinajului către cele dumnezeiești. Cu multă noblețe a cooptat, în timp, pe cei care puteau susține proiectul, fie pe scenă, fie în afara ei. Am observat atunci la maestrul Viorel Munteanu că are darul de a oferi celorlalți, cu multă generozitate, din harul cu care este înzestrat, dar și cu atâta delicatețe încât să crezi că ești mai mult decât subiectul unei părtașii conjuncturale, ci chiar că ești împreună creator cu domnia sa.

În momentul în care oratoriul – intitulat *Chemări spre mântuire* – s-a conturat ca libret, ca abordare muzicală, ca structură, am rămas uimit: din punct de vedere teologic, totul era perfect coerent, într-o sinteză a întregii gândiri soteriologice. Așa cum spuneam și la momentul premierei din 16 octombrie 2017, oratoriul compozitorului Viorel Munteanu ilustrează, în chip simbolic, întreaga istorie a mântuirii omului. Cele cinci tablouri ne poartă ca-ntr-un pelerinaj de la statutul de „străini și locuitori vremelnici” la cel de „împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu” (cf. Efeseni 2, 19).

În sfera creației umane, între pământ și Cer legătura nu o pot face în chip desăvârșit decât trei lucruri: cuvântul care teologhisește (rugăciunea), metafora poetică și melosul inefabil. De-a lungul întregii sale creații – nu doar prin oratoriul dedicat Sfintei Parascheva, maestrul Viorel Munteanu a știut să împingă mereu și mereu muzica spre cea mai înaltă chemare a sa: aceea de a aprinde în inima omului dorul înflăcărat după Dumnezeu. Și ce poate fi mai nobil, mai înălțător, decât să primești darul de a fi „alăută binecuvântătoare a Duhului Sfânt”?

Maestre, trebuie să vă mărturisesc că îmi este dor de acele momente în care ne întâlneam și mi povesteai atât de însuflețit despre încredințările primite cu privire la momentele oratoriului, la „curgerea” lui. Deși, în ecuație, teoretic eu eram teologul care trebuia să vă ghidez, practic nu făceam decât să tot confirm – recunosc, cu o crescândă uimire! – că ceea ce vi se descoperea avea substanță și o desăvârșită coerență teologică. Mulțumesc Domnului că mi-a dăruit șansa de a vă fi alături în astfel de momente scrise cu litere de foc în cultura muzicală, dar și în istoria mântuirii (adică a re-creării) omului. Le port în inimă ca pe un odor de mare preț, mă hrănesc din amintirea lor, le las să mă inspire și să mă încurajeze când mă poticnesc eu însumi pe cărările inspirației. La împlinirea celor 75 de ani vă doresc să „lărgiți și mai mult inima” (cf. II Corinteni 6, 11) ca, prin darul Domnului Hristos, să faceți din scenă, strană la ceas de vecernie, iar din notele muzicale, prescuri binecuvântate în pelerinaj spre sfântul jertfelnic!

Iași, ianuarie 2019

Studii de Muzicologie, vol. XIV, Editura Artes, Iași, 2019

Senior, Prof. dr. Alex VASILIU

Viorel Munteanu

Invocații, glasuri, rezonanțe arhaic-moderne

L-am cunoscut pe Viorel Munteanu mai întâi în redacția muzicală a Postului de Radio Iași. Era o vreme când nouă specialiști în genurile de divertisment, folclor, operă, cameral, coral și simfonic reflectau universul muzical prin transmisiuni ale concertelor filarmonicii, dar mai ales prin toate tipurile de jurnalism: interviuri, colocvii, cronici, recenzii, comentarii, eseuri. Fiind primul redactor cu care mi-am început colaborarea la acest post de radio, Viorel Munteanu m-a impresionat la început prin rigoarea pe care o pune în toate etapele realizării emisiunilor. Textele erau scrise și rescrise până ce nu se mai putea adăuga sau șterge nimic. Din interviuri păstra esența și frumusețea exprimării. Am învățat atunci câteva secrete de producție a emisiunilor: niciodată să nu vorbești peste vocea cântărețului și, în general, textele să respecte întâietatea (ca durată) a muzicii, să alegi pe cât posibil mai mult capodoperele și marii interpreți. A fost un timp al rigorii, responsabilității, talentului care marca puternic prezența muzicii academice în grila de programe de la Radio Iași.

Compozitorul a fost următoarea ipostază în care l-am cunoscut pe Viorel Munteanu. Întâmplarea a vrut să ascult prima dată un opus vocal-sinfonic ce îi poartă semnătura, inspirat de sunurile, de spiritul muzicii bizantine – Glasurile Putnei. Până să cunosc aievea chipurile și priveliștile Bucovinei, muzica lui Viorel Munteanu a descris în nuanțe tânguitor-albastre un climat spiritual-sufletesc pe care avânturile, îndrăzneala tinereții păreau a nu-l ști. Este concentrată într-o capsulă sonoră esența tradiției muzicale românești, turnată cu echilibru, cu meșteșug, cu inspirație în formele modernității.

Dacă, începând din deceniul 1971-'80, curentul protocronist oficial a deschis calea unei cohorte de lucrări bine orientate dar fără prea multe valențe creatoare, doar câțiva muzicieni s-au remarcat prin sinceritate, simț al echilibrului și har componistic. În plus, „glasurile” Bucovinei și-au trimis din nou ecourile în Rezonanțe II (Omagiu lui Ciprian Porumbescu). Nu numai acolo, cum vom vedea. Este sugerată sonoritatea buciului cu ajutorul cornului luminând climatul pentatonic, flautul a luat chipul naiului din vechime, și tot de atunci a intrat din nou în viața de concert toaca, instrument cu calități ritmic-sonore luminând valențele originale posibile ale muzicii contemporane românești.

Efigia lui Ianus (tradiție-modernitate) marchează alte partituri semnate de Viorel Munteanu. Ipostaze – variațiuni pentru clarinet și pian, Invocații pentru clarinet solo alcătuiesc fiecare un alambic ce păstrează esențe de melodie și ritm arhaice, combinate cu esențe sonore de ultim pătrar al secolului XX, cu care urechea s-a obișnuit. Invocațiile sunt un bun exemplu. Căutându-și ascultătorul printre cei atenți și sensibili, pentru care sunetele vechi au rost și farmec, compozitorul găsește încă din prima secundă clarinetul potrivit să evoce același instrument dintre ziduri de mănăstiri, toaca. Impresionantă economie de mijloace componistice pentru ca în mai puțin de zece minute, clarinetul să exprime

bocetul tăcut-înălăcrimat, urcat în țăriile strigătului deznădăjduit! Evident, adagio-ul din partea mediană a tripticului, nu putea fi decât o doină și un oftat, pe care sinusoida melodică de tip modern, urcată în accente în fortissimo, nu o trădează de fel. Cu atât mai mult cu cât ecoul-îngânare ivit de pe corzile sensibilizate ale pianului cu pedala apăsată însoțesc discret melopeea instrumentului de suflat.

La fel de supus tradiției muzicale arhaice românești, Concertino își datorează imaginea spectaculoasă aparent surprinzătorului buchet de timbruri instrumentale – flaut, oboi, fagot. Și aici se întrepătrund esențe ale culturii sonore din vremi și spații dihotomice. Scriitura modală cu caracter pur românesc ce își dezvăluie aderența la stilul neoclasic, atractivitatea cântului celor trei „voci” bazată pe contraste melodice, ritmice și sonore, pe alternanța dintre arhaic și modern, contribuie la menținerea acestui Concertino printre ópus-urile rezistente în timp ale componisticii românești.

Autorul este și el cutia de rezonanță a timpului ce i s-a dat. Din partiturile lui Viorel Munteanu au fost imposibil să lipsească accentele dramatice, asprimile, chiar încrâncenările unor bucăți de secol XX. Dedicat memoriei lui George Enescu, poemul Rezonanțe I cuprinde imagini de o forță dramaturgic-sonoră ce îl amintește pe Igor Stravinski, însă unduirea liric-misterioasă de sorginte enesciană, treptele modale cu evidentă origine tradițională converg spre o lucrare modernă ca scriitura și impresie stabilă asupra celui ce ascultă.

Nu este aici locul referirii nici măcar rezumative la cele mai importante creații ale lui Viorel Munteanu, dar trebuie amintite Simfonia I „Glossă”, prelucrările unor cântece românești pentru vocile de copii. Corul Angeli, grupul coral de la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași au lăsat în timp memoriei publicului, în memoria magnetică, bijuterii muzicale menite a fi ascultate oricând, dar mai ales în clipele de sărbătoare ale iernii.

Cum este normal să fie, nu toți compozitorii au talentul și interesul de a se exprima prin cuvinte rostite sau scrise. Cu atât mai laudabile rămân cercetările lui Viorel Munteanu strânse între coperti de carte. Cu motivație și fervoare a știut să atragă atenția specialiștilor și publicului asupra compozitorului, muzicologului și propagatorului muzicii prin media, care a fost Roman Vlad.

Creatorul ce stăpânește multiple tehnici de scriitură reținute de istoria muzicii recunoaște valoarea, oricât de modern i-ar fi gândul creator. Viorel Munteanu a fost întotdeauna receptiv la ópus-urile revelând ideile originale și măiestria discursului muzical complex din partitură. Într-o perioadă în care mulți se fereau să vorbească despre Richard Oschanitzky, ori nu-i cunoșteau creația, Viorel Munteanu a avut numai cuvinte de admirație și, aflat în funcția de redactor-șef al redacției muzicale de la Radio Iași, a avut grijă ca o singură notă din lucrări de Oschanitzky, pe care le programam, să nu lipsească de pe undele hertziene, cu toate că minutul de începere al știrilor era depășit.

Respectul pentru compozitorul Richard Oschanitzky s-a văzut și în perioada în care mi-a coordonat lucrarea de doctorat dedicată congenerului său. Chiar dacă îi despart câțiva ani ca vârstă, amândoi au meșterit puntea de pe care ritmurile și eh-urile trecutului îndepărtat inspiră poemele luminii mai mult sau mai puțin tremurânde ale prezentului.

Muzica lui Viorel Munteanu – dramatică, evocatoare, plastică, mi-a inspirat documentarele de televiziune pe care i le-am dedicat. Plăcute și intense au fost orele lungi de filmare în Udeștiul natal, în preajma locului de veci al lui Ștefan cel Mare, între zidurile mănăstirii Putna, în salonul de muzică al lui Enescu din conacul de la Tescani. Alte ore în șir s-au depănat în studio, la montaj, însoțind imaginile cu secvențe din concertele și recitalurile pe care m-am străduit să le înregistrez de-a lungul anilor cu studioul mobil al televiziunii. Au fost documentare deschizătoare de drum pentru producțiile unor colegi, care au urmat.

Tot ce am evocat aici sunt realizări ce merită cunoscute, comentate nu doar la ceas aniversar. Ele fac parte din patrimoniul cultural românesc, demne să-și facă auzită mereu în lume vocea arhaic-modernă bine temperată.

